

Vesiosaamisen kasvu ja kansainvälistyminen –hakuohje

Suomen kestäväen kasvun ohjelmaan sisältyy investointeja neljään kasvun kärkialaohjelmaan, joista yksi on Vesiosaamisen kasvu ja kansainvälistyminen.

Etelä-Savon ELY-keskus toteuttaa 15.9.-31.10.2023 avoimen hankehaun. Avoinna olevassa hankehaussa etsitään tässä hakuilmoituksessa kuvatuin ehdoin ja rajoituksin kehittämishankkeita, jotka kasvattavat suomalaista vesiosaamista, siihen perustuvaa liiketoimintaa sekä kansainvälistymistä.

Suomen kestäväen kasvun ohjelmaan liittyvää rahoitusta hankkeille myönnetään momentilta 30.40.31 vuosina 2022–2025 käytettäväksi enintään 3,5 miljoonaa euroa. Ensimmäisellä hakukierroksella keväällä 2022 tästä käytettiin 1,76 miljoonaa euroa (https://mmm.fi/-/vesiosaamisen-kasvuun-ja-kansainvalistymiseen-rahoitusta-kestavan-kasvun-ohjelmasta-yhteensa-1-76-milj.-euroa-kymmenelle-vesiosaamisen-hankkeelle?languageld=fi_FI). Toisella hakukierroksella keväällä 2023 avustuksia myönnettiin 1,5 milj. euroa (<https://mmm.fi/-/vesiosaamisen-kasvuun-ja-kansainvalistymiseen-jalleen-rahoitusta-kestavan-kasvun-ohjelmasta-on-myonnetty-avustusta-3-3-milj.-euroa-21-lle-vesiosaamisen-hankkeelle>). Yhteensä vesiosaamisen kasvun ja kansainvälistymisen hankkeisiin on nyt myönnetty kahdella hakukierroksella 3,3 milj. euroa vuosille 2022–2025. Tuensajia on yhteensä 49.

Nyt kolmannella, tarkemmin kohdennetulla, hakukierroksella rahoitusta on käytettävissä 240 000 euroa.

Vesialan tilanne ja kansainväliset liiketoimintamahdollisuudet

Globaalin vesialan liiketoiminnan arvoksi on arvioitu vuositasolla 400–500 mrd. euroa ja suunta on ilmastonmuutoksen myötä kasvava. Turvallisen veden tuotanto sekä jätevesien puhdistus ja hyödyntäminen on arvioitu kärkisijoille Suomen liiketoimintakasvumahdollisuuksista. Tämän liiketoimintamahdollisuuden saavuttamiseksi kohdennetaan kertaluonteista elvytysrahoitusta Vesiosaamisen kasvu ja kansainvälistyminen -ohjelmaan.

Suomi on yksi vesihuoltopalveluiden mallimaista sekä vesihuoltopalveluiden laadun että kattavuuden mittareilla. Suomessa on myös merkittävää vesiteknologiaan ja järjestelmien hallintaan sekä vesivarojen hallintaan liittyvää osaamista. Tämä luo hyvät edellytykset vesialan kansainvälistymiselle ja viennille. Suomalaisen vesiliiketoiminnan arvo on noin 4 mrd. euroa ja potentiaali vuoteen 2026 mennessä on arvioitu olevan 6 mrd. euroa.

Vesiosaamiseen perustuvan kasvun ja kansainvälistymisen haasteet ovat kuitenkin vesialan yritysten pieni koko ja rajattu tuote-, teknologia- ja palveluvalikoima. Tästä syystä on tarve lisätä yksityisten ja julkisten toimijoiden välisiä kumppanuuksia myös muihin toimialoihin linkittäen sekä kokonaisvaltaisia ratkaisuja tarjoavia konsortioita. Kokonaisratkaisun tarjoaminen tuo mukanaan merkittävän palveluelementin toimitukseen ja helpottaa suomalaisen vesiosaamisen pääsyä kansainvälisille markkinoille. Vahvuuksia ja mahdollisuuksia vesialan osaamiseen liittyen tarjoavat esimerkiksi kiertotalouden ratkaisut, kuten energian, lämmön ja ravinteiden hyödyntäminen jätevedestä sekä digitalisaation, automaation, robotisaation ja alustatalouden kaltaisten uusien teknologioiden hyödyntäminen vesiluonnonvarojen kestäväen käyttöön perustuvassa toiminnassa.

Koska vesihuoltopalvelut sekä vesivarojen hallinta ovat usein valtion ja kuntien vastuulla olevaa toimintaa, kansainvälistymisen edellytyksenä on lisäksi usein se, että julkinen sektori on mukana vesialan yritysten osaamisen kehittämisessä ja yritysten välisen yhteistyön edistämässä. Monilla alueilla Suomessa on syntynyt vesiosaamisen ympärille osaamiskeskittymiä ja verkostoja, joissa on mukana alueen kuntia, vesi-, energia- ja jätealan toimijoita, muita yrityksiä ja oppilaitoksia. Kehittämiseen tarvitaan tiivistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta eri sektoreiden välillä. Alueellisten vesi-, osaamis- ja kiertotalouskeskittymien välistä sekä valtakunnallista yhteistyötä on vahvistettava.

Avustuksen tavoitteet ja tuettavat toimenpiteet

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitettava vesiosaamisen kasvu- ja kansainvälistymisohjelma on yksi kansainvälisen kasvun kärkialaohjelmista (P3C4I2) ja tukee kestävästä kehityksestä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen tavoitteita edistäviä vesialan hankekokonaisuuksia, jotka perustuvat älykkäisiin ratkaisuihin ja digitalisaatioon, vesialaan vihreän siirtymän mahdollistajana, kiertotalouden edistämiseen vesialan keinoin sekä vesialan ja muiden toimialojen välisen yhteistyön lisäämiseen, resurssitehokkuuden ja energiatehokkuuden sekä veden laadun parantamiseen sekä kokonaisvaltaisiin vesihuollon ja vesivarojen hallinnan ratkaisuihin.

Tässä kolmannessa, kohdennetussa lisähaussa, on tarkoitus tukea erityisesti poikkisektoraalista yhteistyötä vesiosaamisen, energiaosaamisen ja digitalisuuden välillä tai vesiosaamisen ja vetytalouden välillä. Erityisesti toivotaan hakemuksiin mukaan vesilaitoksia. Ottaen huomioon lisähaussa haettavan avustuksen pieni määrä, rahoituksella voitaisiin kattaa esimerkiksi poikkisektoraalisia selvityksiä.

1. Luodaan ja kehitetään toimijoiden yhteistyötä vesialalla

Hankkeissa rahoitetaan uusia ratkaisuja tarjoavia konsortioita. Yhteistyöllä tarkoitetaan mm. konsortioiden, alueellisten keskittymien, vesihuoltolaitosten sekä kansallisen klusterin ja muiden kumppanuusmallien toimintaa. Yksi vesialan osaamiseen kansainvälistymisen sekä liiketoiminnan kasvun haaste on alan yritysten suhteellisen pieni koko ja rajattu tuote-, teknologia- ja palveluvalikoima. Tarvitaan osaamis pohjalle rakentuvia kokonaisvaltaisia ratkaisuja tarjoavia konsortioita ja veturiyrityksiä. Vesialan kumppanuuksia on kehitettävä, jotta esimerkiksi tutkimuslaitosten ja yliopistojen sekä vesihuoltolaitosten osaamista saadaan osaksi konsortioita. Yhteistyössä toteutetut hankkeet toimivat myös referensseinä yrityksille rakennettaessa kansainvälisiä kumppanuuksia. Kohdan mukaiset hankkeet voivat tarjota ratkaisuja esimerkiksi vesihuollossa tai vesivarojen hallinnassa.

Hankkeissa voidaan hyödyntää vesialan ja muiden toimialojen välisen yhteistyön mahdollisuuksia: kaikkien kumppanuustoimijoiden ei tarvitse olla vesialan toimijoita, vaan yhteistyön mahdollisuuksia voi löytyä myös muiden toimialojen suunnasta

2. Edistetään vesialan kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamista

Hankkeissa tuetaan toimenpiteitä, joiden avulla suomalaiset ovat tulevaisuudessa nykyistä merkittävämpiä toimijoita kansainvälisessä vesiliiketoiminnassa. Suomalainen vesialan osaaminen pystyy tuottamaan ratkaisuja globaaleihin vesialan haasteisiin. Ratkaisuilla tarkoitetaan esimerkiksi teknologioita, menetelmiä ja palvelukonsepteja, mahdollisesti jollekin tietylle jo alustavasti identifioidulle markkina-alueelle. Kansainvälisen liiketoiminnan kasvattaminen edellyttää vahvaa markkinatuntemusta sekä suunnitelmallista yhteistyön rakentamista kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Hankkeissa voidaan hyödyntää Team Finland -verkostoa, jolla on yhdyshenkilöitä ja toimipisteitä eri puolilla maailmaa. Lisäksi hankkeissa voi olla mukana ulkomaisia toimijoita. Avustuksen kohteena voi kuitenkin olla vain Suomeen rekisteröityneet organisaatiot. Vesihuoltopalvelut sekä vesivarojen hallinta ovat usein valtion ja kuntien vastuulla olevaa toimintaa, jonka vuoksi kansainvälistymisen edellytyksenä monesti on, että julkinen sektori osallistuu vahvemmin yritysten kansainvälistymistoimintaan. Koska yritykset tuottavat palveluita

vesihuoltolaitoksille kotimaassa, on vesihuoltolaitosten mukaan saaminen kansainvälisiin vientikonsortioihin positiivista kokonaisratkaisun uskottavuuden varmistamiseksi. Vesihuoltolaitokset ovat toistaiseksi olleet vain harvoin yritysten kumppaneina kansainvälisissä hankkeissa.

3. Vahvistetaan vesialan osaamista, kasvua ja kansainvälistymisedellytyksiä muilla kuin 1–2 kohdissa tarkoitetuilla tavoilla

Hankkeissa tuetaan ratkaisuja, joilla on vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillitsemisen tai ilmastonmuutokseen sopeutumisen sekä luonnonkadon estämisen näkökulmasta. Tavoiteltuja edellytyksiä voidaan ehdottaa vahvistettavan myös muilla tavoilla, esimerkiksi tiivistämällä yhteistyötä ja vuorovaikutusta vesialan toimijoiden ja muiden sektoreiden kesken. Hankkeet voivat olla esimerkiksi vesiosaamis- ja kiertotalouskeskittymien välisiä tai vesivastuullisuutta edistäviä hankkeita.

Hankkeiden arviointi

Avustuksen myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan sekä arviointiin hankkeiden odotetusta vaikuttavuudesta vesialan osaamisen ja kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan erityisesti seuraavien kriteerien perusteella:

- Poikkisektoraalinen yhteistyö vesiosaamisen, energiaosaamisen ja digitalisuuden välillä tai vesiosaamisen ja vetytalouden välillä. Ottaen huomioon lisähaussa haettavan avustuksen pieni määrä, rahoituksella voitaisiin kattaa esimerkiksi poikkisektoraalisia selvityksiä.
- Ratkaisujen ja sovellusten kansainvälistymisedellytykset sekä mahdollisen markkina-alueen alustava identifiointi.
- Ratkaisujen ja sovellusten taloudellinen elinkelpoisuus ja kaupallinen potentiaali, sekä tarvittaessa rahoitusmahdollisuudet jatkotoimille/-kehitykselle.
- Kumppanuudet eri toimijoiden kesken. Erityisesti toivotaan hakemuksiin mukaan vesilaitoksia.
- Hankkeiden ilmasto- ja ympäristöystävällisyys, hanke hillitsee ilmastonmuutosta ja/tai luontokatoa verrattuna nykyisin käytössä oleviin menetelmiin tai se auttaa sopeutumaan ilmastonmuutokseen.
- Hankkeiden tehokkuus ja relevanssi tavoitteiden näkökulmasta
- Ratkaisujen ja sovellusten uutuus
- Ratkaisujen ja sovellusten monistettavuus ja laajennettavuus
- Hankkeen toimenpiteiden vaikuttavuus suhteessa arvioituihin kustannuksiin

Jokaisen Suomen kestävä kasvun ohjelmasta rahoitettavan hankkeen on täytettävä ”Ei merkittävää haittaa” (DNSH)-periaatteen vaatimukset sekä otettava huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and resilience Facility, RRF) hakuja koskeva yhteisesti määritelty teknisen ohjeistukseen liittyvä eksklusiolista, jotka on mainittu komission tiedonannossa 2021/C 58/01 ”Tekniset ohjeet ei merkittävää haittaa-periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti”, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c_2021_1054_fi.pdf sekä Suomen ympäristökeskus SYKE:n raportissa ”Ei merkittävää haittaa -periaatteen (DNSH) soveltaminen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeissa”, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/339406>. ”Ei merkittävää haittaa” -kriteerit on esitetty liitteessä 2.

Hakemusten on lisäksi noudatettava EU:n ja Suomen asiaankuuluvaa ympäristönsuojelulainsäädäntöä.

[CID-linkissä](#) esitettyjen vaatimusten sekä Suomen ympäristökeskuksen -raportin mukaisesti tulee varmistaa, että toimenpide on "Ei merkittävää haittaa" -ohjeen (2021/C58/01) mukainen. Seuraavat toiminnot ja kulut eivät ole rahoituskelpoisia:

- (i) fossiilisiin polttoaineisiin liittyvät toimet ja kulut, mukaan lukien fossiilisten polttoaineiden jatkokäyttö¹;
- (ii) EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) mukaiset toimet ja kulut, joiden seurauksena muodostuu suuremmat ennustetut kasvihuonekaasupäästöt, kuin alkuperäiset vertailuarvot²;
- (iii) kaatopaikkoihin, jätteenpolttolaitoksiin ja mekaanis-biologisiin käsittelylaitoksiin liittyvät toimet ja kulut³; ja
- (iv) toimet ja kulut, joissa pitkän aikavälin jätteiden käsittely voi aiheuttaa haittaa ympäristölle. Vain sellaisia toimintoja voidaan valita, jotka ovat EU:n ja kansallisen ympäristölainsäädännön mukaisia.⁴

Hankkeiden arvioinnissa katsotaan eduksi, että hakemuksessa tuodaan esille hankkeen myönteisiä vaikutuksia ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja hillinnän sekä biodiversiteetin näkökulmasta. Kansainvälisesti toteutettavissa hankkeissa myös sosiaaliset vaikutukset, erityisesti paikallinen hyväksyntä ja sosiaalinen kestävyys vaikuttavat arviointiin. Lisäksi avustuksen myöntäminen perustuu arviointiin hankkeiden kustannustehokkuudesta, laadusta ja toteuttamiskelpoisuudesta. Osana hankkeen laatua arvioidaan myös hankkeen vaikuttavuuden todennettavuutta, erityisesti suhteessa tavoitteisiin. Nämä arvioitavat seikat on tuotava hakemusasiakirjoissa esille perusteellisesti. Arvioinnissa huomioidaan myös ratkaisujen potentiaali hankkia rahoitusta jatkokehitykseen ja kaupallistamiseen.

Kansainvälistymisohjelman tai Team Finland-toimijoiden toimesta järjestettyjä työpajoja ja muita palveluja kannattaa hyödyntää hakemuksen kansainvälistymissuunnitelman laadun parantamisessa. Apua kansainvälistymisen suunnitteluun voi saada myös Team Finland-yhteydenottolomaketta käyttämällä (<https://yhteydenotto.team.finland.fi/>).

Etelä-Savon ELY-keskus arvioi hakumenettelyssä saapuneet hakemukset yhteistyössä valtakunnallisen arviointiryhmän kanssa. Etelä-Savon ELY-keskus voi halutessaan pyytää hankkeista arvioita ulkopuoliselta taholta. Etelä-Savon ELY-keskus voi ehdottaa eri hakijoiden hankkeiden yhdistämistä tai muokkaamista.

¹ Lukuun ottamatta tämän toimenpiteen mukaisia hankkeita, jotka koskevat sähkön- ja/tai lämmöntuotantoa sekä niihin liittyvää maakaasua käyttävää siirto- ja jakeluinfrastruktuuria ja jotka täyttävät "Ei merkittävää haittaa" -periaatteen (2021/C58/01) liitteessä III vahvistetut edellytykset.

² Jos tuetulla toiminnalla saavutetaan kasvihuonekaasupäästöt, jotka eivät ole merkittävästi pienempiä kuin vertailuarvot, on selitettävä syyt vähäiselle päästöjen alenemiselle. Päästökauppajärjestelmän soveltamisalaan kuuluvien toimintojen ilmaisoikeuden vertailuarvot on vahvistettu komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2021/447.

³ Tätä poikkeusta ei sovelleta laitoksissa, joissa käsitellään yksinomaan kierrätyskelvotonta vaarallista jätettä, eikä olemassa oleviin laitoksiin, joissa toimien tarkoituksena on lisätä energiatehokkuutta, ottaa kaasuja talteen varastointia tai käyttöä varten tai ottaa talteen materiaaleja polttotuhkasta. Edellytyksenä on, että toimet eivät johda laitosten määrän kasvuun tai laitosten käyttöiän pidentämiseen.

⁴ Tätä soveltamisalan ulkopuolelle jättämistä ei sovelleta olemassa olevissa mekaanis-biologisissa puhdistamoissa, joissa tämän toimenpiteen mukaisten toimien tarkoituksena on lisätä energiatehokkuutta tai hyödyntää kierrätettyä jätettä biojätteeksi ja biojätteen anaerobiseksi mädätykseksi. Edellytyksenä on, että toimet eivät johda laitosten määrän kasvuun tai laitosten käyttöiän pidentämiseen.

Etelä-Savon ELY-keskus voi tarvittaessa edellyttää, että avustettavalle hankkeelle perustetaan ohjausryhmä, joka hyväksyy hankkeen suunnitelmamuutoksen sekä käsittelee maksatushakemukset ja väli- ja loppuraportit ennen niiden jättämistä. Etelä-Savon ELY-keskuksella on myös oikeus nimetä hankkeen ohjausryhmään asiantuntija.

Rahoitettavien hankkeiden tulee tukea Suomen hiilineutraalius 2035 tavoitteen toteutumista. Suomen kestävän kasvun ohjelman investointi "Vesiosaamisen kasvu ja kansainvälistyminen" edistää ilmastotavoitetta 40 % ja ympäristötavoitetta 100 %.

Avustuksen saaja, avustuksen enimmäismäärä sekä tukimuodot

Avustusta voivat hakea yritykset, kunnat, kuntayhtymät ja näiden omistamat yhtiöt ja muut kuntaomisteiset toimijat, yhdistykset sekä muut yhteisöt, lukuun ottamatta valtion virastoja ja liikelaitoksia. Avustusta ei voida myöntää yksityishenkilölle.

Avustettavan hankkeen toteuttajana voi olla myös konsortio, mutta siinä tapauksessa valtionavustusviranomaisen myöntää avustusta vain päähakijalle, joka vastaa hankkeesta kaikkien konsortion osapuolten puolesta. Kaikkien konsortion osapuolten on kuitenkin täytettävä samat vaatimukset kuin hakijalle on asetettu. Estettä sille, että hankkeen toteuttajat hankkivat ostopalveluja valtion virastoilta tai laitoksilta, ei ole. Myönnettävän avustuksen osuus hyväksyttävistä kustannuksista voi olla voittoa tuottamattomalle organisaatiolle enintään 75 prosenttia. Avustettavissa hankkeissa tulee siis aina olla omarahoitusosuus.

Jos avustusta myönnetään taloudelliseen toimintaan, sovelletaan ensisijaisesti yleistä ryhmäpoikkeusasetusta (Komission asetus 651/2014, artikkelit 25–29). Taloudellista toimintaa on kaikki toiminta, jossa tavaroita ja palveluita tarjotaan markkinoilla. Myönnettävä tuki yritykselle määräytyy sekä yrityksen koon että hankkeen luonteen mukaisesti.

Myönnettävät tukimuodot:

- 1 Tutkimus- ja kehityshankkeisiin myönnettävä tuki
- 2 Tutkimusinfrastruktuureille myönnettävä investointituki
- 3 Tuki innovaatioklustereille
- 4 Pk-yrityksille myönnettävä innovaatiotuki
- 5 Prosesseihin tai organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki

Liitteessä 1 on kuvattu eri tukimuodot sekä määritelty tukiprosentit taloudellista toimintaa harjoittaville organisaatioille.

Avustuksen myöntäminen

Rahoitus myönnetään valtioneuvoston asetuksen 1092/2021 perusteella, joka määrittää vesialaan kuuluvaksi hyvin laajasti veteen liittyvän yhteiskunnallisen toiminnan ja toimialat, pitäen sisällään vesihuollon, vesistöjen säännöstelyn, tulva- ja kuivuusriskien hallinnan, maankuivatuksen ja kastelun, patoturvallisuuden, vesistö rakenteiden ylläpidon, vesien suojelun, vesistö päästöjen hallinnan sekä muun pinta- ja pohjavesivarojen käyttöön, seurantaan ja hoitoon liittyvän yhteiskunnan toiminnan. Avustuksen määrä on harkinnanvarainen.

Hakumenettelyn toteuttamiseen ja avustusten myöntämiseen sekä hallinnointiin sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Avustukset myönnetään valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaisina hankeavustuksina kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai kehittämishankkeisiin taikka muihin tarkoitukseltaan rajattuihin hankkeisiin. Rahoitusta ei myönnetä yritysten normaaleihin tuotannollisiin investointeihin.

Jos avustusta käytetään hankintoihin, on huomioon otettava julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:n kohta 5.

Jos myönnettävässä avustuksessa tuetaan taloudellista toimintaa, sovelletaan EU:n valtioneuvoston päätöksiä (komission asetus (651/2014), ensisijaisesti yleistä ryhmäpoikkeusasetusta ja toissijaisesti de minimis -asetusta (komission asetus 5 (15) 1407/2013). Lisätietoja valtioneuvoston päätöksistä löytyy työ- ja elinkeinoministeriön sivulta tem.fi/valtioneuvoston_paatokset.

Kolmannen hakukierroksen avustuksiin käytettävä määräraha on käytettävissä vuoden 2025 loppuun saakka. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hankkeiden avustettavien toimenpiteiden toteutuksen tulee päättyä elokuun puoleen väliin mennessä 2025. Jatkoaikojia ei voida myöntää 15.8.2025 jälkeiselle ajalle.

Julkisuus ja tietosuoja

Hankkeen nimi, hakija, yhteyshenkilön yhteystiedot sekä hankehakemukseen kirjoitettu tiivistelmä ovat julkisia tietoja. Lisäksi hankkeen rahoituspäätös on julkinen tieto. Hankkeissa tuotettavien materiaalien ja julkaisujen tulee olla julkisesti kaikkien saatavilla.

Rahoituksen yleiskulut

Hakija voi esittää yleiskuluja hankkeelle joko kiinteämääräisesti korvattuna flat rate - mallin mukaisesti tai todellisten toteutuneiden ja maksettujen kustannusten mukaisesti. Tapa, jolla yleiskustannukset esitetään hankkeelle, tulee valita rahoitusta hakiessa. Yleiskustannusten esitystapaa ei voi vaihtaa kesken hankekauden.

Hakija voi esittää kiinteämääräisen rahoituksen soveltamista (ns. flat rate) hankkeen yleiskustannusten korvaamisessa. Tällöin todellisten kustannusten ohella korvataan hankkeen yleiskustannukset (välilliset kustannukset) kiinteämääräisesti, 15 % suorina palkkakuluja vastaava määrä. - Mallissa ei tarvita erillistä selvitystä kiinteämääräisestä osuudesta. Kiinteämääräisen rahoituksen mallia suositellaan, koska se mahdollistaa kevyemmän hankehallinnon hankalasti todennettavissa olevien pienten välillisten kustannusten jäädessä kokonaan pois. Esimerkiksi hankkeen ohjausryhmän kokous- ja matkakulut kuuluvat kiinteämääräiseen osuuteen, joita ei erikseen korvata. Sen sijaan hankehenkilöstön matkakulut voidaan laskuttaa toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja kirjata hankkeen kustannusarvioon omana kustannuspaikkana. Hakija voi vaihtoehtoisesti esittää hankkeen yleiskustannukset todellisten toteutuneiden ja maksettujen kustannusten mukaisesti. Tällöin hakijan tulee maksatusta hakiessa esittää kustannuksia todentavia liitteitä kyseisistä yleiskustannuksista.

Rahoitettavien hankkeiden viestintä

Rahoituksen saaneen hanketoteuttajan tulee huolehtia siitä, että hankkeesta tiedotetaan riittävästi ja tarkoituksenmukaisesti hankkeen aikana. Hankkeen käynnistyessä hanketoteuttaja laatii hankkeelle viestintäsuunnitelman, jota tulee seurata ja päivittää tarpeen mukaan. Tärkeimpiä viestintätoimia ovat hankkeen alkamisesta tiedottaminen ja erityisesti tuloksista viestiminen keskeisille kohderyhmille. Viestinnässä on käytettävä EU-rahoituksesta kertovaa logoa. Tarkempaa ohjeistusta jaetaan, kun hankkeiden hyväksymispäätökset on tehty.

Hakumenettely

Hakemus jätetään sähköisessä aluehallinnon asiointipalvelussa. Hakuaika 31.10.2023 mennessä. Vain määräaikaan mennessä hakemusportaaliin jätetyt hakemukset huomioidaan haussa. Hakemukset voi jättää suomeksi tai ruotsiksi. Hankkeen allekirjoittaa hankkeen toteuttamisesta oikeudellisesti vastaava henkilö, jolla on nimenkirjoitusoikeus. Aluehallinnon asiointipalveluun siirryt osoitteella sahkoinenasiointi.ahtp.fi

Hakemukseen liitetään PDF-tiedostoina:

- Hanksuunnitelma, joka sisältää myös kokonaisbudjetin sekä osatoteuttajakohtaisen budjetin. Hanksuunnitelman pituus on enintään 15 sivua
- Tarvittaessa asiakirja nimenkirjoitusoikeudesta
- Yhteishankkeessa kaikkien osapuolien allekirjoittama yhteishankkeen sopimus
- Hakijan vakuutus, ettei hankkeen toiminnassa ole pakotteiden alaisia henkilöitä

Päätökset tehdään *joulukuussa* 2023 ja niistä tiedotetaan erikseen.

Lisätietoja

Etelä-Savon ELY-keskus, hankepäällikkö Anitta Sihvonen, puh. 0295 024 064,
anitta.sihvonen@ely-keskus.fi

Maa- ja metsätalousministeriö, projektipäällikkö Jertta de Mazières, puh. 0295 162 113,
jertta.demazieres@gov.fi

Liitteet

Liite 1: Vesiosaamisen kasvu- ja kansainvälistymisohjelman tukimuodot ja tukiprosentit taloudellista toimintaa harjoittaville organisaatioille

Liite 2: Ei merkittävää haittaa (DNSH) -periaate

Liite 3: Ohje yhteishankkeen toteuttajille

Liite 1: Vesiosaamisen kasvu- ja kansainvälistymisohjelman tukimuodot ja tukiprosentit taloudellista toimintaa harjoittaville organisaatioille

Tämä ohje ei koske voittoa tuottamattomia organisaatioita, joiden tukiprosentti voi olla 75 %.

1. Tutkimus- ja kehityshankkeisiin yritykselle myönnettävä tuki voi olla enintään 75 %

Hanketyyppi: Teollinen tutkimus

Teollisella tutkimuksella tarkoitetaan suunniteltua tutkimusta tai uuden tiedon ja taitojen hankkimiseen pyrkiviä kriittisiä tutkimuksia, joiden tavoitteena on, että näitä tietoja voidaan käyttää uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden kehittämiseen tai että olemassa olevat tuotteet, prosessit tai palvelut paranevat huomattavasti. Se kattaa monimutkaisten järjestelmien komponenttien luomisen ja voi sisältää prototyyppien rakentamisen laboratorioympäristössä tai ympäristössä, johon liittyy simuloituja rajapintoja olemassa olevien järjestelmien kanssa, sekä pilottituotantolinjojen rakentamisen, kun niitä tarvitaan teollisen tutkimuksen harjoittamiseen ja erityisesti geneerisen teknologian validointiin.

Tukiprosentti:

- keskiuuret yritykset 60 %
- pienet yritykset 70 %
- todellinen yhteistyö tai tulosten laaja levittäminen 65 %
- todellinen yhteistyö tai tulosten laaja levittäminen pk-yritysten hankkeessa 75 %

Hanketyyppi: Kokeellinen kehittäminen

Kokeellisella kehittämisellä tarkoitetaan olemassa olevan tieteellisen, teknisen, liiketoiminta- ja muun relevantin tiedon ja taitojen hankkimista, yhdistämistä, muokkaamista ja käyttöä, jonka tavoitteena on kehittää uusia tai parannettuja tuotteita, prosesseja tai palveluja. Tämä voi kattaa myös esimerkiksi toiminnan, jonka tarkoituksena on uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden peruskäsitteiden määrittely, suunnittelu ja dokumentointi.

Kokeellinen kehittäminen voi käsittää uusien tai parannettujen tuotteiden, prosessien tai palvelujen prototyyppit, esittely- ja pilottihankkeet, testauksen ja validoinnin ympäristössä, joka edustaa käytännön toimintaolosuhteita, kun ensisijaisena tavoitteena on tehdä uusia teknisiä parannuksia tuotteisiin, prosesseihin tai palveluihin, jotka eivät ole vielä suurelta osin vakiintuneet. Tämä voi kattaa kaupallisesti hyödynnettävissä olevien prototyyppien ja pilottihankkeiden kehittämisen, kun prototyyppi on pakostakin lopullinen kaupallinen tuote ja kun sen tuottaminen pelkästään esittelyä ja validointia varten olisi liian kallista.

Kokeellinen kehittäminen ei kata olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsivät parannuksia.

Tukiprosentti:

- keskiuuret yritykset 35 %
- pienet yritykset 45 %
- todellinen yhteistyö tai tulosten laaja levittäminen 40 %

- todellinen yhteistyö tai tulosten levittäminen pienten yritysten hankkeissa 60 %
- todellinen yhteistyö tai tulosten laaja levittäminen keski suurten yritysten hankkeessa 50 %

Hankemuotoihin teollinen tutkimus ja kokeellinen kehittäminen liittyy todellista yhteistyötä, jos

- yhteistyötä tehdään sellaisten yritysten välillä, joista vähintään yksi on pk-yritys eikä mikään yksittäinen yritys vastaa enemmästä kuin 70 prosentista tukikelpoisia kustannuksia, tai
- yrityksen ja yhden tai useamman tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaation välillä siten, että jälkimmäiset kantavat vähintään 10 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista ja niillä on oikeus julkaista omat tutkimustuloksensa.

Tuloksia levitetään laajasti, jos niitä levitetään konferensseissa, julkaisuissa, avoimissa tietoarkistoissa tai vapaan tai avoimen lähdekoodin ohjelmiston kautta.

Hanketyyppi: Toteutettavuustutkimus

Toteutettavuustutkimuksella tarkoitetaan hankkeen potentiaalın arviointia ja analysointia, jonka tavoitteena on tukea päätöksentekoprosessia tuomalla objektiivisesti ja rationaalisesti esiin hankkeen vahvuudet ja heikkoudet sekä mahdollisuudet ja uhat sekä yksilöimällä resurssit, joita sen toteuttaminen edellyttää, ja mahdollisuudet sen onnistumiseen.

Tukiprosentti:

- keski suurtyt yritykset 60 %
- pienet yritykset 70 %

2. Tutkimusinfrastruktuureille myönnettävä investointituki voi olla enintään 50 %

Tutkimusinfrastruktuurilla tarkoitetaan laitteistoja, resursseja ja liitännäisiä palveluja, joita tiedeyhteisö käyttää tutkimuksen tekemiseen eri aloilla, ja sen piiriin kuuluvat tieteelliset välineistöt tai välinekokonaisuudet, tietopohjaiset resurssit, kuten kokoelmat, arkistot, jäsenneily tieteellinen tieto, tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvat infrastruktuurit, kuten grid-verkot, tietojenkäsittelylaitteet, ohjelmistot ja viestintävälineet tai muut tutkimuksessa tarvittavat luonteeltaan ainutkertaiset välineet. Tällaiset tutkimusinfrastruktuurit voivat sijaita yhdessä paikassa tai hajautettuina.

3. Tuki innovaatioklustereille voi olla enintään 50 %

Innovaatioklustereilla tarkoitetaan riippumattomien osapuolten, kuten innovatiivisten uusien yritysten, pienten, keski suurten ja suurten yritysten sekä tutkimus- ja tiedonlevittämisorganisaatioiden, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen ja muiden talouden toimijoiden rakenteita tai organisoituja ryhmittymiä, joiden tarkoituksena on lisätä innovaatio toimintaa promootio toimien, infrastruktuurin yhteiskäytön ja osaamisen ja asiantuntemuksen vaihdon avulla sekä osallistumalla tehokkaasti osaamisen siirtoon, verkostoitumiseen, tietojen levittämiseen ja yhteistoimintaan klusteriin kuuluvien yritysten ja muiden järjestöjen keskuudessa.

4) Pk-yritykselle myönnettävä innovaatiotuki voi olla enintään 50 %

Tukea voidaan hyödyntää esimerkiksi patenttien ja muiden aineettomien omaisuusserien hankkimiseen ja voimaansaattamiseen, innovaatio toiminnan neuvontapalveluihin, sekä tutkimuslaitoksen tai suuren yrityksen korkeasti koulutetun henkilöstön tilapäiseen siirtoon liittyviin kustannuksiin, kun henkilöstö palkataan uuteen tutkimus-, kehitys- ja innovointitehtävään.

5) Prosesseihin tai organisointiin liittyvään innovaatiotoimintaan myönnettävä tuki voi olla enintään 50 %

Organisointiin liittyvällä innovaatiotoiminnalla tarkoitetaan uuden organisatorisen menetelmän toteuttamista.

Yrityksen liiketoimintatavoissa, työpaikkaorganisaatiossa tai ulkoisissa suhteissa, lukuun ottamatta muutoksia, jotka perustuvat yrityksessä jo käytettyihin organisatorisiin menetelmiin, muutoksia liikkeenjohtostrategiassa, yritysten yhteenliittymiä ja yritysostoja, prosessin käytön lopettamista, jälkirahoitusta tai pääoman lisäystä, muutoksia, jotka johtuvat pelkästään tuotannontekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtaista mukauttamista, lokalisointia, säännöllisiä kausittaisia ja muita jaksoittaisia muutoksia sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppaa.

Prosesseihin liittyvällä innovaatiotoiminnalla tarkoitetaan uuden tai merkittävästi parannetun tuotanto- tai jakelumenetelmän toteuttamista (mukaan lukien teknisten suoritustapojen, laitteiden tai ohjelmistojen huomattavat muutokset); tähän eivät sisälly pienet muutokset tai parannukset, tuotanto- tai palvelukapasiteetin lisääminen ottamalla käyttöön valmistus- tai logistiikkajärjestelmiä, jotka ovat hyvin samanlaisia kuin jo käytössä olevat, prosessin käytön lopettaminen, jälkirahointus tai pääoman lisäys, muutokset, jotka johtuvat pelkästään tuotannontekijöiden hintojen muutoksista, tuotannon asiakaskohtainen mukauttaminen, lokalisointi, säännölliset kausittaiset ja muut jaksoittaiset muutokset sekä uusien tai merkittävästi parannettujen tuotteiden kauppaa.

Tukiprosentti:

- pk-yritykset 50 %
- suuret yritykset 15 %

Liite 2: Ei merkittävää haittaa (DNSH) -periaate

Jokaisen Suomen kestäväen kasvun ohjelmasta rahoitettavan hankeen on täytettävä Ei merkittävää haittaa (DNSH) -periaatteen vaatimukset ja otettava huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen, Recovery and resilience Facility (RRF), hakuja koskeva yhteisesti määritelty tekniseen ohjeistukseen liittyvä eksluusioliista, joka on mainittu komission tiedoksiannossa 2021/C 58/01 ja Suomen ympäristökeskus SYKE:n raportissa.

Tekniset ohjeet ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti -asiakirja (2021/C 58/01) löytyy kokonaisuudessaan osoitteesta https://commission.europa.eu/document/98e1c77a-64ff-40a3-b827-f21df79544c0_fi. Suomen ympäristökeskus SYKE:n Ei merkittävää haittaa -periaatteen (DNSH) soveltaminen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeissa -raportti esittelee lähestymistavan ja antaa ohjeita DNSH-arviointiin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeissa. Raportti on luettavissa osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/339406>.

EU:n elpymisvälineessä (Recovery and Resilience Facility, RRF) on vaatimus siitä, että mitkään toimenpiteet eivät saa aiheuttaa ympäristölle merkittävää haittaa.

Taloudellisen toiminnan katsotaan aiheuttavan merkittävää haittaa:

- a) ilmastonmuutoksen hillinnälle, jos kyseinen toiminta aiheuttaa merkittäviä kasvihuonekaasupäästöjä;
- b) ilmastonmuutokseen sopeutumiselle, jos kyseinen toiminta lisää nykyisen ilmaston ja odotettavissa olevan tulevan ilmaston haitallista vaikutusta kyseiseen toimintaan tai ihmisiin, luontoon tai omaisuuteen;
- c) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja suojelulle, jos kyseinen toiminta heikentää
 - vesimuodostumien hyvää tilaa tai hyvää ekologista potentiaalia, mukaan lukien pintavedet ja pohjavedet; tai
 - merivesien osalta ympäristön hyvää tilaa;
- d) kiertotaloudelle, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, jos
 - kyseinen toiminta aiheuttaa huomattavaa tehottomuutta materiaalien käytössä tai luonnonvarojen suorassa tai epäsuorassa käytössä; tai
 - kyseinen toiminta lisää merkittävästi jätteen syntymistä, polttamista tai hävittämistä; tai
 - jätteen pitkäaikainen loppusijoitus voi aiheuttaa merkittävää ja pitkäaikaista haittaa ympäristölle.
- e) ympäristön pilaantumisen ehkäisemiselle ja vähentämiselle,
 - jos toiminta lisää merkittävästi ilmaan, veteen tai maaperään kohdistuvia epäpuhtauspäästöjä verrattuna tilanteeseen ennen toiminnan aloittamista; tai
- f) biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle, jos kyseinen toiminta
 - merkittävästi heikentää ekosysteemien hyvää tilaa ja sietokykyä; tai
 - heikentää luontotyyppien ja lajien suojelutilannetta, mukaan lukien Euroopan unionin edun kannalta merkittävät luontotyypit ja lajit.

Hakuvaiheessa hakijalta edellytetään itsearviointia periaatteen toteutumisesta hankkeesta. Tarkistuslista perustuu seuraavaan päättelykaavaan.

Vaihe 1: Kuuden ympäristötavoitteen tarkastelu arviointia edellyttävien määrittämiseksi

Hakijaa pyydetään täyttämään ensin tarkistuslistan osa 1 ja määrittämään sen avulla, mitkä kuudesta ympäristötavoitteesta edellyttävät toimenpiteen yksityiskohtaista haitta-arviointia. Alustava yleisarviointi helpottaa jäsenvaltioiden arviointityötä, kun ensin selvitetään, mitkä ympäristötavoitteet edellyttävät yksityiskohtaista haitta-arviointia ja minkä tavoitteiden osalta riittää yksinkertaistettu lähestymistapa.

Tarkistuslistan osa 1

Mitä seuraavista ympäristötavoitteista edellyttävät toimenpiteen yksityiskohtaista haitta-arviointia?	Kyllä	Ei	Perustelu, jos valittu "ei"
Ilmastonmuutoksen hillitseminen			
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen			
Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen			
Kiertotalous, mukaan lukien jätteen synnyn ehkäiseminen ja vähentäminen			
Ilman, veden tai maaperän pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen			
Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen			

Jos vastaus on ei, perustellaan oikeanpuoleiseen sarakkeeseen lyhyesti, miksi kyseinen ympäristötavoite ei edellytä toimenpiteen yksityiskohtaista haitta-arviointia. Perusteluissa on mainittava, mihin seuraavista tapauksista se pohjautuu:

- Toimenpiteellä ei ole ennakoitavissa olevaa vaikutusta tähän ympäristötavoitteeseen tai vaikutus on merkityksetön, kun otetaan huomioon toimenpiteen luonne ja sen suorat ja ensisijaiset epäsuorat vaikutukset sen elinkaaren aikana, joten sen katsotaan olevan "ei merkittävää haittaa" -periaatteen mukainen tämän tavoitteen osalta;
- Toimenpide "edistää merkittävästi" jotakin ympäristötavoitetta luokitusjärjestelmäasetuksessa tarkoitetulla tavalla, joten sen katsotaan olevan "ei merkittävää haittaa" -periaatteen mukainen tämän tavoitteen osalta.

Jos vastaus on kyllä, on kyseisten ympäristötavoitteiden osalta tehtävä yksityiskohtainen haitta-arviointi (vaihe 2).

Vaihe 2: Yksityiskohtainen haitta-arviointi niiden ympäristötavoitteiden osalta, jotka sitä edellyttävät

Toisessa vaiheessa hakijaa kehoitetaan käyttämään tarkistuslistan osaa 2 tehdäkseen kustakin elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteestä yksityiskohtaisen haitta-arvioinnin niiden ympäristötavoitteiden osalta, joiden kohdalla on vaiheessa 1 valittu

”kyllä”. Tarkistuslistan osaan 2 on koottu haitta-arvioinnin oikeudellisia vaatimuksia vastaavat kysymykset kaikkien kuuden ympäristötavoitteen osalta. Suunnitelmaan sisällytettävien toimenpiteiden on oltava ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen mukaisia. Näin ollen kaikkiin tarkistuslistan osassa 2 esitettyihin kysymyksiin on vastattava ”ei” osoitukseksi siitä, että toimenpiteestä ei aiheudu merkittävää haittaa kyseiselle ympäristötavoitteelle.

Tarkistuslistan osa 2 – Esimerkkinä ympäristötavoite ”ilmastonmuutoksen hillitseminen”

Kysymykset	Ei	Yksityiskohtaiset perustelut
Ilmastonmuutoksen hillitseminen: Odotetaanko toimenpiteen johtavan merkittäviin kasvihuonekaasupäätöihin?		

Hakijan olisi vahvistettava, että vastaus on ”ei”, ja perusteltava vastauksensa yksityiskohtaisesti oikeanpuoleisessa sarakkeessa.

Jäsenvaltioita pyydetään tarvittaessa toimittamaan täydentäviä arviointeja ja/tai asiakirjoja kohdennetusti ja rajoitetussa määrin, jos se on tarpeen niiden antamien vastausten perustelemiseksi tarkemmin.

Jos jäsenvaltiot eivät pysty esittämään riittävän yksityiskohtaisia perusteluja, komissio voi katsoa, että toimenpiteestä saattaa aiheutua merkittävää haittaa joillekin kuudesta ympäristötavoitteesta.

DNSH-kysymysten vastausohjeita ja -esimerkkejä on annettu dokumentissa 2021/C 58/01 osoitteessa [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&from=EN).

Kestävän kasvun ohjelman valmistelun aikana laadittuihin laaja-alaisiin DNSH-ennakkoarviointeihin voi tutustua Suomen kestävän kasvun ohjelman dokumentin liitteessä 3 osoitteella <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163176>.

Liite 3: Ohje yhteishankkeen toteuttajille

Yhteishankkeessa tuki myönnetään kahdelle tai useammalle toteuttajalle yhteisesti ja tuensaajat vastaavat projektista yhteisvastuullisesti. Tuen hakijoina ovat kaikki yhteishankkeen osapuolet. Jokaisen tuen hakijan on täytettävä tuen saajille asetetut edellytykset. Yhteishankkeen jokainen tuensaaja osallistuu hankkeeseen omalla rahoituksellaan ja osahankkeesta aiheutuvat kustannukset sisällytetään hankkeen budjettiin.

Yhteishankkeen hakijoiden eli osatoteuttajien tulee valita keskuudestaan yksi päätoteuttaja, joka toimii hankkeen hallinnoijana ja vastaa yhteydenpidosta tuen myöntäneen viranomaisen kanssa. Hankkeen päätoteuttaja jättää yhden yhteisen hakemuslomakkeen kaikkien yhteishankkeen toteuttajien puolesta.

Jos avustuksen hakijana on yritys, tulee hakemuslomakkeen liitteestä käydä ilmi yrityksen henkilökunnan määrä, sekä liikevaihdon määrä viimeisimmältä tilikaudelta.

Aiesopimuksessa osatoteuttajat sitoutuvat yhteiseen hakemukseen, sopivat hankkeen hallinnoijasta ja valtuuttavat päähakijan/hallinnoijan jättämään hakemuslomakkeen puolestaan. Tämä on erittäin tärkeää, koska harkinnanvaraista avustusta ei voida myöntää hallintopäätöksellä sellaiselle, joka ei ole asianomaista tukea hakenut.

Hallinnoijan ja osatoteuttajien lisäksi hankkeella voi olla myös muita yhteistyökumppaneita. Yhteistyökumppani on taho, joka osallistuu hankkeeseen, mutta ei sisällytä kustannuksiaan hankkeen budjettiin.

Yhteishankkeen sopimuksessa huomioitavaa

Sopimus yhteishankkeen toteuttamisesta tulee toimittaa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen avustushakemuksen yhteydessä. Kyseessä on yksi asiakirja, jonka allekirjoittavat kaikki osatoteuttajatahot. Allekirjoittajina toimivat henkilöt, joilla on kyseessä olevassa organisaatioissa virallinen nimenkirjoitusoikeus, samoin kuin muut osatoteuttajan hakemusasiakirjat. Sopimuksen liitteenä tulee olla selvitys osatoteuttajien nimenkirjoitusoikeuksista.

Sopimuksessa tulee huomioida vähintään seuraavat asiat

- Projektin nimi.
- Yhteishankkeen osapuolet ja hallinnoijana toimiva taho: kaikki tuensaajat, Y-tunnus, organisaation virallinen nimi ja yhteystiedot. Viralliset allekirjoitukset kunkin toteuttajatahon toimesta.
- Sopimuksella osatoteuttajan tulee valtuuttaa hankkeen päätoteuttaja allekirjoittamaan hankehakemus, maksatushakemukset ja loppuraportti.
- Sopimuksen voimassaolo. Jos mainitset päivämääriä, olethan tarkkana niiden kanssa ja huomioi esimerkiksi mahdolliset jatkoajat.
- Rahaliikenteestä sopiminen: myös kunnallinen, muu julkinen ja yksityinen rahoitus – kuka maksaa kenelle ja milloin. Tuensaajien tulee huomioida rahoituspäätöksessä mainitut ehdot.
- Mainittava, että toimenpiteet sekä kustannukset ja rahoitus osahankkeittain toteutetaan sopimuksen liitteenä olevien osatoteuttajakohtaisten sisältökuvaus- ja budjettiliitteiden mukaisesti.
- Hankinnat: kuvataan, että noudatetaan lakia julkisista hankinnoista ja rahoituspäätöksen ehtoja (pääsääntönä kilpailuttaminen).
- Kirjanpito: kaikilla osahanketoteuttajilla on oltava kirjanpitolain mukainen hankekohtainen kirjanpito, toisin sanoen projektilla on oma kustannuspaikka organisaation kirjanpidossa. Projektin toteutukseen liittyvä kirjanpitoaineisto sekä

kaikkien kulujen, tulojen, ja toiminnan tarkastuksen kannalta tarpeellinen asiakirja-aineisto on säilytettävä rahoituspäätöksen ehtojen mukaisesti.

- Hallinnoijan mahdollinen toimivalta edustaa oikeudellisesti kaikkia tuensaajia.

Hallinnoijan vastuut ja velvollisuudet

- Yhteishankkeen koordinointi ja ohjaaminen: projektin kokonaisseuranta.
- Tiedonkulun varmistaminen toteuttajien välillä.
- Noudattaa hyväksytyä projektisuunnitelmaa ja rahoituspäätöksen ehtoja mukaan lukien rahoituspäätöksessä mainittujen aikataulujen noudattamisesta huolehtiminen koko yhteishankkeen osalta.
- Laatii projektihakemuksen ja mahdolliset muutoshakemukset ja toimittaa rahoittajalle.
- Laatii tarvittaessa mitä tahansa osahanketta koskevan oikaisuvaatimuksen.
- Yhteystaho rahoittajaan päin: tietojen kokoaminen ja toimittaminen rahoittajalle yhteishankkeesta.
- Maksatus:
 - Kokoaa yhden maksatushakemuksen yhteishankkeesta ja varmistaa tietojen oikeellisuuden. Näin vältetään esimerkiksi päällekkäiset tiedot.
 - Välittää maksetun valtion tuen muille yhteishankkeen toteuttajille.
- Mahdollisen ohjausryhmän toiminnan organisoiminen, mukaan lukien ryhmän asettaminen.
- De minimis -muotoisen tuen seuranta koko yhteishankkeen tasolla.
- Koordinointivastuu koko yhteishankkeen asiakirjojen säilytyksen osalta siten, että kaikki hanketta koskeva kirjanpitoaineisto ja muu aineisto on tallessa. Hallinnoijan tulee vastata siitä, että kaikki osatoteuttajat ovat tietoisia mistä mikäkin materiaali löytyy siten, että tuen käytön valvonta on mahdollista.

Osatoteuttajien vastuut ja velvollisuudet

- Noudattaa hyväksytyä projektisuunnitelmaa ja rahoituspäätöksen ehtoja. Mahdollisista ongelmista ja muutostarpeista on ilmoitettava mahdollisimman pian hallinnoijalle.
- Toimittaa maksatushakemusten laadintaa varten vaadittavat tiedot hallinnoijalle hallinnoijan määrittelemän aikataulun mukaisesti.
- De minimis -seuranta oman osahankkeen osalta.
- Vastuu oman osahankkeen asiakirjojen säilytyksen osalta siten, että kaikki hanketta koskeva kirjanpito- ja muu aineisto on tallessa. Osatoteuttajan tulee vastata siitä, että he ovat tietoisia mistä mikäkin materiaali löytyy siten, että tuen käytön valvonta on mahdollista.

Muuta huomioitavaa

- Projektista ja sen tuloksista tiedottaminen: jokainen osahanke tiedottaa oletettavasti omasta osahankkeestaan ja sen tuloksista, joskin on huomioitava, että myös tällöin viitataan yhteishankkeeseen (käyttämällä yhteishankkeen nimeä) ja sen tuloksiin. On sovittava myös siitä, mikä taho hoitaa koko yhteishankkeen kokonaisuudesta tiedottamisen.
- Hankkeen tulokset ja tekijänoikeuskysymykset.
- Vastuu hankkeen pysyvistä tuloksista/vaikutuksista, esimerkiksi ylläpito projektin jälkeen.